

Východoslovenské roľnícke povstanie v lete roku 1831

V Štátnom archíve v Prešove sme si výstavou archívnych dokumentov pripomenuli aj **190. výročie roľníckeho povstania**, ktoré vypuklo na východnom Slovensku v **lete roku 1831**.

Povstanie súviselo s epidémiou cholery, ktorá sa v júli 1831 šírila z Haliče a Ruska. Napriek prijatým opatreniam – izolácia postihnutých oblastí sanitnými kordónmi, zákaz trhov, cestovania, práce na poliach, dezinfekcia studní – sa cholera rýchlo šírila. Postupne zasiahla celé Uhorsko a vyžiadala si vyše 200 000 obetí.

Obyvatelia odmietali proticholerové lieky a opatrenia. Nepokoje v Zemplíne koncom júla prerástli do roľníckeho povstania. Prvé správy o roľníckom povstaní sa zachovali v kongregačnej zápisnici Šarišskej stolice zo 7. – 8. augusta 1831.

Obr. 1 – Prvá strana kongregačnej zápisnice Šarišskej stolice z 7. – 8. augusta 1831

The image shows a handwritten document in cursive script, likely a church record from 1831. The text is written in a dark ink on aged, slightly yellowed paper. The handwriting is dense and fills most of the page. The document appears to be a record of a meeting or a report, as indicated by the caption. The text is written in a cursive style characteristic of the early 19th century. The document is oriented vertically on the page.

7. augusta 1831 večer prišli do Prešova lesmajster Komorského panstva Solivar, barón Eklovstein s hájnikom Veiszom so správami, že v Zámutove v Zemplínskej stolici vypuklo povstanie ľudu (nép zendülése). Vzbúrený ľud napadol zemepána Jozefa Klobusitzkeho a jeho spoločníka Mikovinyiho a hrozilo, že povstalci napadnú aj soľný úrad a pokladňu v Solivare.

Ešte predtým toho istého dňa dve hodiny po polnoci priniesli správy aj zemanovia Štefan a František Szeghy a Jakub Berthóty, ktorým sa podarilo ujsť z Bystrého. Informovali o nepokojoch v okolí Vranova nad Topľou aj v obciach ležiacich popri ceste do Prešova. Šarišská stolica následne prijala viaceré opatrenia a požiadala vojsko o pomoc.

Povstanie sa napriek vojenským kordónom medzi stolicami rozšírilo aj do Spišskej, menej do Šarišskej, Abovskej a Gemerskej stolice. Do povstania sa zapojilo asi 150 obcí, 45 000 poddaných roľníkov, ale aj drobných zemanov a baníkov.

Povstalci boli zle organizovaní, nevytvorili si jednotné vedenie ani ciele. Povstanie bolo počas augusta a septembra potlačené vojskom. Štatariálne sudy popravili 119 vzbúrencov, vyše 4 000 bolo uväznených. Povstanie však poukázalo na úpadok feudálneho systému, k jeho pádu napokon došlo počas revolúcie v rokoch 1848 – 1849.

autor: Mgr. Alena Mišíková, PhD.

Pramene: Štátny archív v Prešove, fond Šarišská župa, admin. 1824 – 1849, inv. č. 7457.

Literatúra: Lexikón slovenských dejín. Bratislava : 1997, s. 98, 329-330.